

**ระบบกรีดยางพาราและการจัดการแรงงานกรีดยางของครัวเรือน
เกษตรกรชาวสวนยางพารา: เปรียบเทียบระหว่างเขตนิเวศ
การทำสวนยางพาราใน จังหวัดสงขลา**
**Rubber Tapping System and Tapping Labor Management
of Rubber Farmers' Households: Comparison among
Rubber Ecozones in Songkhla Province**

บัญชา สมบูรณ์สุข¹ ประวัติ เวทย์ประสิทธิ์¹ ไชยยะ คงมณี²

กนกพร ภาชีรัตน์² และ Benedicte Chambon³

Buncha Somboonsuke¹ Prawat Wettayaprasit¹ Chaiya kongmanee²

Kanokporn Pacheerat² and Benedicte Chambon³

ABSTRACT

This study aimed to look into the classification of rubber ecozones, the tapping system, labor management, sharing the benefits of tapping wages among rubber farm owners, and related conditions. Both quantitative and qualitative data were collected from the target population. A sample of 45 farmers in Songkhla Province out of a total 118 farmers were interviewed in depth with structured questionnaires during 2008–2009. Descriptive statistics were applied and synthesized for the analysis of data to meet the objectives of this study. The results indicated that the rubber ecozones of small-sized rubber farms could be classified into 3 categories that were (1) ecozone of plain rubber farms, (2) ecozone of plateau rubber farms or slope-wave area, and (3) ecozone of highland rubber farms or mountain areas. The bio-physical features, geographic areas, and environments in the agricultural ecozones were major outside indicators that affected the styles of farm management and the success of rubber farming. Rubber farms in the ecozones of plateau or slope-wave areas were more successful with lower farm management costs than those in the ecozones of plain

¹ ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90110

¹ Department of Agricultural Development, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Songkhla 90110, Thailand.

² สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90110

² Department of Agricultural Economics, Faculty of Economics, Prince of Songkla University, Songkhla 90110, Thailand.

³ Cirad Montpellier France.

rubber farms and highland rubber farms or mountain areas, respectively. Mostly, four tapping systems were used—1/3S 3d/4, 1/2S 2d/3, 1/2S 3d/4, and 1/2S d/2. Tapping labor was supplied by family members and other employed tapping labor. Most employed tapping labor used high frequency tapping system and selected sharing benefits of 50:50. The study suggested that the government sector and related working units should have measures for controlling and enhancing the deployment of appropriate technology in the rubber ecozones. There should be larger supplies of tapping labor by importing labor from other provinces and foreign countries. The imported labor should be trained to become qualified tappers.

Keywords: rubber tapping labor, rubber tapping system, tapping labor management, tapping labor efficiency

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การจำแนก เขตนิเวศยางพารา ระบบกริดยาง การจัดการแรงงาน กริดและศึกษาค่าจ้างกริดยางแบบแบ่งผลประโยชน์ ระหว่างเจ้าของสวนและเจียนไซ โดยเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรชาวสวนยางพารา จำนวน 118 ราย ด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 45 ราย ในจังหวัดสงขลา ในปี 2551-2552 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของ งานวิจัย ผลการศึกษาพบว่า เขตนิเวศการทำสวนยาง พารานาขนาดเล็กแบ่งออก 3 เขตนิเวศ ได้แก่ (1) เขต นิเวศการทำสวนยางที่ราบลุ่ม (2) เขตนิเวศการทำ สวนยางที่ราบสูงหรือที่ลอนลาด และ(3) เขตนิเวศ การทำสวนยางที่สูงหรือที่ภูเขาโดยลักษณะชีวกายภาพ ภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมในเขตนิเวศเกษตรเป็น ปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่มีผลต่อลักษณะการจัดการ สวนยางและผลสำเร็จของฟาร์ม สวนยางในเขตนิเวศ การทำสวนยางที่ราบสูงหรือที่ลอนลาด มีผลสำเร็จ สวนยางสูงและมีต้นทุนการจัดการสวนยางต่ำกว่าเขต นิเวศการทำสวนยางที่ราบลุ่มและเขตนิเวศการทำ สวนยางที่สูง หรือที่ภูเขา ตามลำดับ สำหรับระบบ กริดยางพาราที่พบมากที่สุด 4 ระบบกริดได้แก่ 1/3S 3d/4, 1/2S 2d/3, 1/2S 3d/4, และ 1/2S d/2 สำหรับ แรงงานกริดยางประกอบไปด้วยแรงงานในครัวเรือน

และแรงงานจ้างกริด แรงงานกริดส่วนใหญ่เลือกใช้ ระบบกริดความถี่กริดสูงและเลือกอัตราการแบ่งผล ประโยชน์ 50:50 สำหรับข้อเสนอแนะ ภาครัฐและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีดำเนินมาตรการควบคุม และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการปลูกยางที่เหมาะสม ในเขตนิเวศยางพารา ควรเพิ่มอุปทานแรงงาน กริดยาง เช่น การนำเข้าแรงงานจากต่างจังหวัดและ แรงงานต่างด้าว และต้องนำแรงงานดังกล่าวเข้าสู่การ ฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะกริดยางและคุณภาพแรงงาน

คำสำคัญ: แรงงานกริดยางพารา ระบบกริดยางพารา การจัดการแรงงานยางพารา ประสิทธิภาพแรงงาน กริดยาง

บทนำ

ยางพารา (*Hevea brasiliensis*) เป็นพืชสกุล euphorbiaceae มีถิ่นกำเนิดในแถบลุ่มแม่น้ำอะเมซอน ประเทศบราซิล ทวีปอเมริกาใต้ เป็นพืชพรรณที่ รวบรวมมาจากรัฐพารา ซึ่งเป็นเมืองท่าแห่งหนึ่งใน แม่น้ำอะเมซอน ร้อยละ 99 ของยางธรรมชาติที่ปลูก เป็นพืชชนิดนี้ ดังนั้นองค์การสากลระหว่างประเทศ จึงยอมรับคำว่า ยางพารา ว่าเป็นตัวแทนของยาง ธรรมชาติ ยางพาราถือเป็นพืชเศรษฐกิจของโลก เนื่องจากเป็นพืชที่มีการปลูกอย่างกว้างขวางเกือบทุก ทวีปในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญของโลก ผลผลิตมากกว่าร้อยละ 90 ของผลผลิตยางโลก โดย

ประเทศผู้ผลิตหลักได้แก่ไทยมาเลเซียและอินโดนีเซีย การนำยางพาราเข้ามาปลูกในประเทศไทยเกิดขึ้นช่วงปี พ.ศ. 2442-2444 โดย พระยารัษฎานุประดิษฐ์ มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เจ้าเมืองตรังในขณะนั้น ได้นำเมล็ดยางพารามาปลูกครั้งแรกที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ต่อมาได้มีการขยายพันธุ์ปลูกยางพารากันอย่างกว้างขวางทั่วทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้ และ 3 จังหวัดทางภาคตะวันออก หลังจากนั้นมีการพยายามขยายพันธุ์ยางมาปลูกในภาคกลาง ภาคตะวันออก เชียงเหนือและภาคเหนือ จนกระทั่งปัจจุบันยางพารา กลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยมีการผลิตเป็นอันดับหนึ่งของโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 16.7 ล้านไร่ โดยภาคใต้มีพื้นที่ปลูกยางมากที่สุดคือ 11.5 ล้านไร่ หรือร้อยละ 68.9 ของพื้นที่ปลูกยางพาราทั่วประเทศ ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552) ภายใต้ภาวะราคายางที่สูงขึ้นในปัจจุบันส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการปรับตัวโดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและการเก็บเกี่ยวที่มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผลผลิตยางพาราลดลงเมื่อกรีดยากติดต่อกันนานหลายปี และเป็นระบบกรีดยากที่เสียค่าใช้จ่ายและแรงงานสูงเมื่อคิดผลผลิตที่ได้ต่อการสูญเสียเปลือก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบกรีดยาก และเงื่อนไขการเลือกใช้ระบบกรีดยากพาราของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาประเภท การจัดการแรงงานและความสามารถและประสิทธิภาพของแรงงานกรีดยาก
3. เพื่อศึกษาค่าจ้างกรีดยากแบบแบ่งผลประโยชน์และเงื่อนไขค่าจ้างกรีดยากระหว่างเกษตรกรเจ้าของสวนยางกับแรงงานจ้างกรีดยาก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตของการวิจัยโดยทำการศึกษาระบบกรีดยากพารา และเงื่อนไขการเลือกใช้ระบบกรีดยาก การจัดการแรงงานการกรีดยาก ประสิทธิภาพการกรีดยากพารา สัดส่วนการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างแรงงานจ้างกรีดยากพารา กับเจ้าของสวนยางพาราโดยศึกษากลุ่มตัวอย่างได้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราจำนวน 118 คน ในพื้นที่จังหวัดสงขลาใน 5 อำเภอ คือ อำเภอนาหม่อม รัตภูมิ หาดใหญ่ บางกล่ำ และควนเนียง ในช่วงปี พ.ศ. 2551-2552

การตรวจเอกสาร

การใช้ระบบกรีดยากพาราในประเทศไทย

การนำผลผลิตน้ำยางออกจากต้นยางจำเป็นต้องใช้วิธีการกรีดยากพาราที่เหมาะสม เกษตรกรชาวสวนยางพาราจึงควรศึกษาและปฏิบัติอย่างถูกต้องซึ่งจะทำให้ได้ผลผลิตที่คุ้มค่าและยั่งยืนไม่ทำให้ต้นยางเสียหาย มีอายุการกรีดยาก ซึ่งในการเลือกใช้ระบบการกรีดยากขึ้นอยู่กับปัจจัยพันธุ์ยาง ภูมิอากาศ และความจำเป็นอื่นๆ (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2529) เป้าหมายสำคัญประการหนึ่งคือไม่ส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราใช้ระบบกรีดยากที่กรีดยากทุกวันอย่างถี่นิยมนิยปฏิบัติ เพราะผลผลิตจะลดลงเมื่อกรีดยากติดต่อกันเป็นเวลานาน เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และสิ้นเปลืองแรงงาน จึงต้องมีการวางแผนการใช้ระบบกรีดยากพาราให้เหมาะสมโดยระบบกรีดยากพารา คือ การกำหนดความยาวของรอยกรีดยาก และจำนวนวันกรีดยาก ระบบกรีดยากมาตรฐาน สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร (2548) ได้แนะนำไว้ คือ (1) ระบบกรีดยากครั้งละต้น วันเว้นสองวัน $1/2S \ d/3$ (2) ระบบกรีดยากครั้งละต้นวันเว้นวัน $1/2S \ d/2$ (3) ระบบกรีดยากครั้งละต้น สองวันเว้นวัน $1/2S \ 2d/3$ (4) ระบบกรีดยากหนึ่งในสามของลำต้น สองวันเว้นวัน $1/3S \ 2d/3$

(5) ระบบกริดหนึ่งในสามของลำต้น วันเว้นวัน 1/3S d/2 ควบคุมการใช้สารเคมีเร่งน้ำยางความเข้มข้น 2.5 เปอร์เซ็นต์ โดยระบบกริดที่แนะนำทั้ง 5 ระบบนี้ให้ผลผลิตต่อครั้งของการกริดดี มีความสิ้นเปลืองเปลือกต่อน้อยเปลือกอกใหม่หนาพอเมื่อกลับมากริดใหม่ ปริมาณเนื้อยางแห้ง (DRC) ดี และต้นยางมีอาการเปลือกแห้งน้อย จากรายงานการสำรวจการกริดยางปี 2545 ในภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคอีสานพบว่าเกษตรกรใช้ระบบกริดที่แตกต่างกัน 15 ระบบกริด โดยมีระบบกริดที่เป็นส่วนมากคือ ระบบกริดหนึ่งในสามของลำต้นและหนึ่งในสองของลำต้น โดยกริดสามวันหยุดหนึ่งวัน (1/3S 3d/4, 1/2S 3d/4) มากถึง 54 เปอร์เซ็นต์ กริดติดต่อกันเกือบทุกวัน (1/3S d/1, 1/3S 6d/7, 1/3S 5d/6, 1/3S 4d/5 และ 1/2S 7d/8) มากถึง 34 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ระบบกริด 1/2S d/2 มีเพียง 21 เปอร์เซ็นต์ หรือระบบกริดที่พออนุโลมให้คือ 1/2S 2d/3 มีเพียง 26 เปอร์เซ็นต์ และ 1/3S 2d/3 มี 19 เปอร์เซ็นต์ (พิจิต พิสมัย อารักษ์ นอง และสว่างรัตน์, 2546) จากการศึกษาระบบกริดที่เหมาะสมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกับยางพันธุ์ RRIM 600 ของพิจิต พิสมัย อารักษ์ นอง และสว่างรัตน์ (2546) พบว่าระบบกริดที่เหมาะสมคือระบบกริด 1/2S 2d/3 และระบบกริด 1/3S 2d/3 ส่วนการใช้ระบบกริดที่ไม่เหมาะสมจะมีผลเสียคือผลผลิตจะลดลง ระหว่างการกริด ต้นยางจะชะงักการเจริญเติบโตมาก เป็นโรคเปลือกแห้งได้ง่าย เปลือกหมดเร็ว ไม่สามารถกริดซ้ำเปลือกที่อกใหม่ได้จนส่งผลให้ต้นยางมีการกริดอายุสั้นลง และต้องโค่นเพื่อปลูกใหม่เร็วขึ้น เนื่องจากสภาวะความต้องการใช้ยางในตลาดโลกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความต้องการยางพาราในประเทศที่มีการผลิตจึงสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ราคายางในตลาดปรับตัวสูงขึ้นเป็นเหตุจูงใจให้เกษตรกรเร่งผลิตเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ โดยการกริดในระบบกริดที่ดีขึ้น จากเดิมที่เคยกริดตามระบบกริดที่สถาบันวิจัยยางแนะนำ ซึ่งการกริดก็จะส่งผลกระทบต่อระยะยาวกับสภาพต้นยาง

พารา รวมทั้งความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราด้วย ดังนั้นจึงมีการศึกษาเพื่อหาวิธีการที่จะเพิ่มผลผลิตยางพารา โดยส่งผลกระทบต่อต้นยางน้อยที่สุด Gohet and Chuntuma (2004) ได้ทำการศึกษาวิธีการกริดแบบ “Double Cut Alternative” Tapping System (DCA) กับยางพันธุ์ RRIM 600 โดยวิธีการกริดนี้จะกริดยางครั้งลำต้น ที่ระดับความสูง 2 ระดับ คือ หน้ากริดแรกกริดระดับล่างที่ความสูง 80 ซม. จากพื้นดิน และหน้ากริดที่สองกริดระดับบนที่ความสูง 150 ซม. จากพื้นดิน ซึ่งจะกริดสลับบน-ล่าง อันจะทำให้ต้นยางมีช่วงเวลาในการสร้างเปลือกใหม่ และผลผลิตเพิ่มขึ้น 22 เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับระบบกริดปกติที่เกษตรกรใช้กันอยู่

วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการศึกษาในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในพื้นที่ที่ศึกษาได้แก่ จังหวัดสงขลาใน 5 อำเภอ คือ อำเภอ นาหม่อม รัตภูมิ หาดใหญ่ บางกล่ำ และควนเนียง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราจำนวน 118 ราย ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 45 ราย ในแต่ละการใช้ระบบกริดยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพาราด้วยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ร้อยละและค่าเฉลี่ย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จำแนกประเภทข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

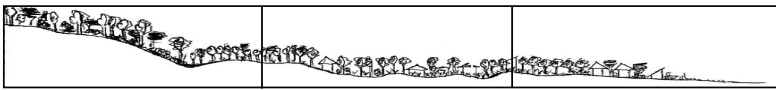
การจำแนกเขตนิเวศการทำสวนยางพารา

จากการศึกษาสามารถแบ่งเขตนิเวศการทำสวนยางพารานาขนาดเล็กในจังหวัดสงขลาออกเป็น 3 เขต

นิเวศ (ตารางที่ 1) ได้แก่ (1) **เขตนิเวศการทำสวนยางที่ราบลุ่ม** เขตนิเวศนี้มีมีความลาดชัน 10-12° ความสูงจากระดับน้ำทะเลของเขตนิเวศนี้ 0-20 เมตร ชนิดของดินเป็นดินเหนียวปนทราย มีค่าความเป็นกรด-ด่างของดินประมาณ (pH) 5.0-5.5 เนื้อดินมีสีเทาและสีน้ำตาล มีการระบายน้ำที่ไม่ดี ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ระบบการทำสวนยางพาราที่พบได้แก่ ระบบการทำสวนยางพาราเชิงเดี่ยวระบบการทำสวนยางพารากับพืชร่วม ระบบการทำสวนยางพารากับทำนา ระบบการทำสวนยางพารากับไม้ผล ระบบการทำสวนยางพารากับเลี้ยงสัตว์ และระบบการทำสวนยางพารากับกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ (2) **เขตนิเวศการทำสวนยางที่ราบสูงหรือที่ลอนลาด**เขตนิเวศการทำสวนยางที่ราบสูงหรือที่ลอนลาดหรือ ลูกคลื่น มีลักษณะโดย

มีความลาดชัน 12-20° ความสูงจากระดับน้ำทะเลของเขตนิเวศนี้ 20-100 เมตร ชนิดของดินเป็นร่วนปนเหนียว มีค่าความเป็นกรด-ด่างของดินประมาณ (pH) 4.5-5.5 เนื้อดินมีสีน้ำตาล มีการระบายน้ำที่ไม่ดี ความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลาง เป็นพื้นที่เหมาะสมต่อการปลูกยางพารา ในพื้นที่นี้จึงมีสวนยางพาราหนาแน่นและมีการปลูกแทนในพื้นที่สวนยางพาราเดิม ระบบการทำสวนยางพารามีทั้งแบบสวนยางเชิงเดี่ยว ยางพารากับพืชร่วม ยางพารากับทำนา ยางพารากับไม้ผล ยางพารากับเลี้ยงสัตว์ ยางพารากับกิจกรรมการเกษตรอื่นๆและ (3) **เขตนิเวศการทำสวนยางที่สูงหรือที่ภูเขา** เขตนิเวศการทำสวนยางที่สูง หรือที่ภูเขา มีลักษณะระบบนิเวศในพื้นที่ลาดชัน ภูเขา หรือเนินเขาสูง มีความลาดชัน 20-30° ความสูงจากระดับน้ำ

ตารางที่ 1 ลักษณะเขตนิเวศการทำสวนยางพารา 5 อำเภอในจังหวัดสงขลา

	เขตที่สูงหรือภูเขา	เขตที่ราบสูงหรือลอนลาด	เขตที่ราบลุ่ม
			
สภาพพื้นที่	ลาดชันหรือภูเขา	ควนหรือลอนลาด	ที่ราบ ที่ราบชายฝั่ง
ความลาดชัน	20 - 30°	10 - 20°	< 10°
ความสูงจากระดับน้ำทะเล (เมตร)	100-500	20 - 100	0 - 20
อุณหภูมิ (° C)	26.5	28.2	28.0
ปริมาณน้ำฝน (มิลลิเมตร)	1,969.0	1,505.0	1,916.0
ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	76.0	73.0	73.0
ชนิดของดิน	ดินร่วน ดินเหนียวปนทราย ดินร่วนปนทราย	ดินร่วนปนเหนียว	ดินเหนียวปนทราย
ความเป็นกรด-ด่างของดิน	4.5-5.5	4.5-5.5	5.0-5.5
สีของดิน	เทา และน้ำตาล	น้ำตาล	เทา และน้ำตาล
การระบายน้ำ	ดี	ไม่ดี	ไม่ดี
ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
ความหลากหลายทางชีวภาพ	ไม่ยัณต์ และยางพารา	ยางพารา นา มะพร้าว ผลไม้ และเลี้ยงสัตว์	ไม่ยัณต์ ยางพารา ไม้ผล นา ไร่ และเลี้ยงสัตว์
ระบบการทำสวนยาง	ยางพาราอย่างเดียว ยางพารากับทำนา ยางพารากับไม้ผล	ยางพาราอย่างเดียว ยางพารากับพืชร่วม ยางพารากับทำนา ยางพารากับไม้ผล ยางพารากับเลี้ยงสัตว์	ยางพาราอย่างเดียว ยางพารากับพืชร่วม ยางพารากับทำนา ยางพารากับไม้ผล ยางพารากับเลี้ยงสัตว์

ทะเล 100-500 เมตร ชนิดของดินเป็นร่วน ดินเหนียวปนทราย และดินร่วนปนทราย มีค่าความเป็นกรด-ด่างของดินประมาณ (pH) 4.5-5.5 เนื้อดินมีสี เทา และสีน้ำตาล มีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ระบบการทำสวนยางพารามีทั้งแบบสวนยางพาราเชิงเดี่ยว ยางพารากับพืชร่วม ยางพารากับทำนา ยางพารากับไม้ผล

การใช้ระบบกริดยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

1. ประเภทการใช้ระบบกริดยางพาราในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า คือ ในปัจจุบันเกษตรกรมีการเลือกใช้ระบบกริดยางพารา 9 ระบบ ได้แก่ ระบบกริด 1/3S 3d/4, 1/2S 2d/3, 1/2S 3d/4, 1/2S d/2, 1/3S 2d/3, 1/3S 4d/5, 1/3S 5d/6, 1/3S 6d/7, และ 1/2S 4d/5 สามารถแบ่งออกเป็น 1) ระบบกริดตามข้อเสนอแนะของสถาบันวิจัยยางหรือระบบกริดปกติ คือระบบกริด

ที่มีความถี่กริดไม่เกิน 2 วัน หยุดพักหน้ายาง 1 วัน ได้แก่ ระบบ 1/2S 2d/3, 1/2S d/2 และ 1/3S 2d/3 และ 2) ระบบกริดที่เกษตรกรเลือกที่จะปฏิบัติ คือ ระบบกริดที่มีความถี่จำนวนวันกริดมากกว่า 3 วันขึ้นไป และหยุดพักหน้ายาง 1 วัน รวมทั้งระบบกริดที่มีการกริดทุกวันหรือหยุดกริดบางวัน ได้แก่ ระบบกริด 1/3S 3d/4, 1/2S 3d/4, 1/3S 4d/5, 1/3S 5d/6, 1/3S 6d/7 และ 1/2S 4d/5 จากตารางที่ 2 พบว่า 4 ระบบกริด ได้แก่ ระบบกริด 1/3S 3d/4, 1/2S 2d/3, 1/2S 3d/4 และ 1/2S d/2 เป็นระบบกริดที่เกษตรกรชาวสวนยางเลือกใช้มากที่สุดและพบในทุกเขตนิเวศสวนยางพารา ระบบกริด (ตารางที่ 2)

2. เงื่อนไขในการตัดสินใจเลือกระบบกริดยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

สำหรับเงื่อนไขในการตัดสินใจเลือกระบบกริดยางพารา ของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในพื้นที่ที่ศึกษาพบว่าเงื่อนไขเกี่ยวกับความยากง่ายต่อการทำงาน ปริมาณผลผลิต อายุต้นสวนยาง ระยะเวลาหน้ากริด

ตารางที่ 2 ระบบกริดยางพาราในปัจจุบันในจังหวัดสงขลา

(N=118)				
ระบบกริด ¹	เฉลี่ยรวม	เขตนิเวศ 1	เขตนิเวศ 2	เขตนิเวศ 3
1. 1/3S 3d/4	38.18	38.18	36.36	40.00
2. 1/2S 2d/3	27.72	50.00	18.18	15.00
3. 1/2S 3d/4	19.39	25.00	18.18	15.00
4. 1/2S d/2	18.82	25.00	18.18	13.33
5. 1/3S 2d/3	8.71	8.71	9.09	8.33
6. 1/3S 4d/5	3.28	3.35	3.20	3.33
7. 1/3S 5d/6	1.75	1.85	1.74	1.67
8. 1/3S 6d/7	1.63	1.66	1.58	1.67
9. 1/2S 4d/5	1.53	1.45	1.50	1.65

หมายเหตุ: ¹1/3S 3d/4: กริดหนึ่งในสามลำต้นสามวันหยุดหนึ่งวัน, 1/2S 2d/3: กริดครึ่งต้นสองวันหยุดหนึ่งวัน, 1/2S 3d/4: กริดครึ่งต้นสามวันหยุดหนึ่งวัน, 1/2S d/2: กริดครึ่งต้นวันเว้นวัน, 1/3S 2d/3: กริดหนึ่งในสามลำต้นสองวันหยุดหนึ่งวัน, 1/3S 4d/5 กริดหนึ่งในสามลำต้นสี่วันหยุดหนึ่งวัน 1/3S 5d/6 กริดหนึ่งในสามลำต้นห้าวันหยุดหนึ่งวัน, 1/3S 6d/7 กริดหนึ่งในสามลำต้นหกวันหยุดหนึ่งวัน และ 1/2S 4d/5 กริดครึ่งต้นสี่วันหยุดหนึ่งวัน

เขตนิเวศ 1: เขตนิเวศการทำสวนยางพาราที่สูง หรือที่ภูเขา, เขตนิเวศ 2: เขตนิเวศการทำสวนยางพาราที่ราบสูงหรือที่ลอนลาด, เขตนิเวศ 3: เขตนิเวศการทำสวนยางพาราที่ราบลุ่ม

ความสิ้นเปลืองเปลือกและสภาพพื้นที่สวนยางเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกระบบกรีดยางพาราในปัจจุบัน(ตารางที่ 3)

3. จำนวนวันกรีดในรอบปี

จากตารางที่ 4 พบว่าทั้ง 9 ระบบกรีดมีจำนวนวันกรีดเฉลี่ยในรอบเดือน 21.52 วัน และมีจำนวนวันกรีดเฉลี่ยในรอบปี 137.17 วัน โดยเมื่อเปรียบ

เทียบจำนวนวันกรีดเฉลี่ยในรอบเดือนและรอบปีระหว่างเขตนิเวศการทำสวนยางพาราพบว่าในเขตนิเวศการทำสวนยางพาราที่ราบสูงหรือที่ลอนลาดมีจำนวนวันกรีดเฉลี่ยในรอบเดือนและรอบปีสูงที่สุดเมื่อเทียบกับเขตนิเวศการทำสวนยางพาราที่สูงหรือที่ภูเขาและเขตนิเวศการทำสวนยางพาราที่ราบลุ่ม

ตารางที่ 3 การตัดสินใจของเกษตรกรเกี่ยวกับเงื่อนไขในการเลือกระบบกรีดยางพาราจำแนกตามพื้นที่

(N=118)

ปัจจัย	เฉลี่ยรวม	เขตนิเวศ 1	เขตนิเวศ 2	เขตนิเวศ 3
1. ความยากง่ายต่อการทำงาน	50.98	60	47.06	50.0
2. ปริมาณน้ำยาง(ผลผลิต)	76.47	100	58.82	78.95
3. อายุสวนยาง	46.08	40	52.94	44.74
4. ระยะเวลาหน้ากรีด	37.93	60	23.53	30.26
5. มีความสิ้นเปลืองเปลือก	31.26	40	23.53	30.26
6. สภาพพื้นที่สวนยาง	4.90	40	12.33	3.95
7. หน้ากรีดเกิดโรค/เปลือกแห้ง	13.73	20	5.88	14.47
8. ความสมบูรณ์ของเปลือกงอก	9.80	40	11.76	7.89
9. พันธุ์ยาง / ขนาดต้นยาง	14.71	80	11.76	11.84
10. จำนวนแรงงานกรีดยาง	6.86	20	11.76	5.26

ตารางที่ 4 จำนวนวันกรีดในรอบปีจำแนกตามเขตนิเวศยางพาราใน 5 อำเภอของจังหวัดสงขลา

(N=118)

ระบบกรีด	ค่าเฉลี่ยรวม (วัน/ เดือน)	ค่าเฉลี่ยรวม (วัน/ปี)	ค่าเฉลี่ย (วัน/เดือน)			ค่าเฉลี่ย (วัน/ปี)		
			เขตนิเวศ			เขตนิเวศ		
			เขตนิเวศ 1	เขตนิเวศ 2	เขตนิเวศ 3	เขตนิเวศ 1	เขตนิเวศ 2	เขตนิเวศ 3
1. 1/3S 3d/4	21.25	142.81	20.50	22.25	21.00	138.21	146.22	144.00
2. 1/2S 2d/3	21.31	138.31	19.66	23.00	21.27	133.00	142.10	139.83
3. 1/2S 3d/4	22.36	140.11	22.26	23.58	21.24	139.33	142.64	138.36
4. 1/2S d/2	13.85	116.02	13.05	14.28	14.28	110.59	119.14	118.33
5. 1/3S 2d/3	20.10	136.12	19.32	21.00	19.98	135.28	138.24	134.84
6. 1/3S 4d/5	23.10	144.75	22.10	23.22	23.98	140.66	145.56	148.03
7. 1/3S 5d/6	24.14	140.02	23.22	24.85	24.35	135.11	142.35	142.60
8. 1/3S 6d/7	25.10	135.21	24.55	26.15	24.60	133.25	138.00	134.38
9. 1/2S 4d/5	22.47	141.21	20.36	23.55	23.50	139.22	142.56	141.85
ค่าเฉลี่ย	21.52	137.17	20.55	22.43	21.58	133.85	139.64	138.02

แรงงานการกรีดยางพารา

1. ประเภทของแรงงานการกรีดยางพารา

จากตารางที่ 5 พบว่า แรงงานการกรีดยางประกอบด้วย แรงงานครัวเรือนซึ่งเป็นเจ้าของสวน และแรงงานจ้างกรีดแบบแบ่งผลผลิต ซึ่งแบ่งออกเป็นแรงงานจ้างกรีดที่เป็นแรงงานในพื้นที่ เช่น เครือญาติ เพื่อนบ้าน หรือแรงงานอพยพจากต่างจังหวัด และแรงงานต่างด้าว ส่วนใหญ่ครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพาราใช้แรงงานในครัวเรือนร้อยละ 52.00 โดยทั้งสามเขตนิเวศมีการใช้แรงงานกรีดครัวเรือนเป็นสัดส่วนมากที่สุดเมื่อเทียบกับแรงงานประเภทอื่น ในขณะที่ แรงงานต่างด้าวที่รับจ้างกรีดยางพาราพบร้อยละ 19.93 โดยเฉพาะในเขตนิเวศที่สูงพบว่า แรงงานต่างด้าวรับจ้างกรีดมีสัดส่วนร้อยละสูงที่สุดเมื่อเทียบกับในเขตนิเวศอื่น

2. ลักษณะแรงงานการกรีดยางพาราในปัจจุบัน

จากตารางที่ 6 พบว่าจำนวนแรงงานทั้งหมด

ของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 2.60 คน และแรงงานเกษตรทั้งหมดของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 2.37 คน และแรงงานการกรีดยางพาราทั้งหมดของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 2.0 คน และพบว่าในปัจจุบันพื้นที่การกรีดยางพาราทั้งหมดของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 14.86 ไร่ ซึ่ง สัดส่วนพื้นที่การกรีดยางพาราต่อแรงงานการกรีดยางพาราของครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.43 ไร่ต่อแรงงานกรีด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่มีแนวโน้มสูงขึ้น อันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางวัตถุ และการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ ทำให้เกิดภาวะการขาดแคลนแรงงานในครัวเรือนและมีการจ้างแรงงานกรีดมากขึ้น

3. จำนวนชั่วโมงการปฏิบัติงานของแรงงานการกรีดยางพารา

จากตารางพบว่าแรงงานการกรีดยางใช้เวลาส่วนใหญ่สำหรับงานกรีดยางเฉลี่ย 3.76 ชั่วโมงต่อวันสำหรับแรงงานกรีดครัวเรือน และแรงงานจ้างกรีด 4.52

ตารางที่ 5 ประเภทแรงงานการกรีดยางพารา

(N=118)				
ประเภทแรงงานการกรีดยางพารา	ค่าเฉลี่ย	เขตนิเวศ 1	เขตนิเวศ 2	เขตนิเวศ 3
1. แรงงานกรีดครัวเรือน	52.00	42.21	52.18	61.56
2. แรงงานจ้างกรีดนอกครัวเรือน (แรงงานไทย)	28.07	28.20	33.70	22.31
3. แรงงานจ้างกรีดต่างด้าว (แรงงานต่างด้าว)	19.93	39.59	14.12	16.13

ตารางที่ 6 ลักษณะทั่วไปของสวนยางพาราและแรงงานการกรีดยางพาราในปัจจุบัน

(N=118)				
รายการ	ค่าเฉลี่ย	เขตนิเวศ 1	เขตนิเวศ 2	เขตนิเวศ 3
1. จำนวนแรงงานทั้งหมดในครัวเรือน (คน)	2.60	2.31	3.00	2.51
2. จำนวนแรงงานเกษตรทั้งหมดในครัวเรือน (คน)	2.37	2.10	2.81	2.22
3. จำนวนแรงงานที่กรีดยางพาราทั้งหมดในครัวเรือน (คน)	2.0	2.0	2.06	1.89
4. พื้นที่กรีดยางพาราทั้งหมดของครัวเรือน (ไร่)	14.86	14.20	17.00	13.40
5. สัดส่วนพื้นที่กรีดยางพาราต่อแรงงานกรีดยางพารา (ไร่/คน)	7.43	7.10	8.25	7.08

ชั่วโมงต่อวัน การผลิตน้ำยางสดมีจำนวนชั่วโมงทำงานทั้งหมดของแรงงานครัวเรือนเท่ากับ 6.11 ชั่วโมงต่อวัน และ 8.61 ชั่วโมงต่อวันสำหรับการผลิตยางแผ่นดิบ และแรงงานจ้างกรี๊ดที่ผลิตน้ำยางสดมีจำนวนชั่วโมงทำงานทั้งหมดเท่ากับ 7.37 ชั่วโมงต่อวัน และ 9.47 ชั่วโมงต่อวันสำหรับการผลิตยางแผ่นดิบ ซึ่งแรงงานครัวเรือนใช้เวลาทำงานน้อยกว่าแรงงานจ้างกรี๊ดและการผลิตน้ำยางสดใช้เวลาน้อยกว่ายางแผ่นดิบประมาณ 2 ชั่วโมง (ตารางที่ 7) ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกผลิตน้ำยางสดมากขึ้น

4. วงจรการปฏิบัติงานรอบวันของแรงงานกรี๊ดยางพารา

จากการศึกษาวงจรการปฏิบัติงานรอบวันของแรงงานกรี๊ดยางพาราสามารถแบ่งช่วงการปฏิบัติงานได้ 4 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงการกรี๊ดยาง (tapping period) เป็นช่วงเวลาที่แรงงานปฏิบัติงานกรี๊ดยางโดยทั่วไปพบว่าเกษตรกรชาวสวนยางมีช่วงเวลากกรี๊ดยาง 2 ช่วงคือ เริ่มตั้งแต่ เวลา 22:00 น. ถึง 04:00 น. ในวันถัดไป หรือตั้งแต่ เวลา 02:00 น. ถึง 06:00 น. 2) ช่วงเก็บผลผลิต (collecting product period) เป็นช่วงเวลา

ตารางที่ 7 จำนวนชั่วโมงทำงานของแรงงานกรี๊ดยางพาราจำแนกตามประเภทแรงงานกรี๊ดยางพาราของครัวเรือนในจังหวัด สงขลา

(N=118)

จำนวนชั่วโมง	ค่าเฉลี่ย	เขตนิเวศ 1	เขตนิเวศ 2	เขตนิเวศ 3
1. จำนวนชั่วโมงทำงานกรี๊ดยางพารา(ชั่วโมง/วัน)				
1.1 แรงงานครัวเรือน	3.76	4.00	3.48	3.80
1.2 แรงงานจ้าง	4.52	4.50	4.86	4.29
2. จำนวนชั่วโมงทำงานเก็บน้ำยาง (ชั่วโมง/วัน)				
2.1 แรงงานครัวเรือน	1.78	2.12	1.71	1.78
2.2 แรงงานจ้าง	1.85	2.15	1.67	1.84
3. จำนวนชั่วโมงทำยางแผ่นดิบ (ชั่วโมง/วัน)				
3.1 แรงงานครัวเรือน	2.50	2.60	3.00	2.33
3.2 แรงงานจ้าง	2.10	2.40	2.70	2.74
4. จำนวนชั่วโมงขายผลผลิต(ทั้งยางแผ่นดิบและน้ำยางสด)(ชั่วโมง/วัน)				
4.1 แรงงานครัวเรือน	0.57	0.82	0.55	0.56
4.2 แรงงานจ้าง	1.00	1.35	1.05	0.87
5. จำนวนชั่วโมงทั้งหมด(ชั่วโมงต่อวัน)กรณีครัวเรือนที่ทำน้ำยางสด				
5.1 แรงงานครัวเรือน	6.11	6.12	5.74	6.14
5.2 แรงงานจ้าง	7.37	6.65	7.58	7.00
6. จำนวนชั่วโมงทั้งหมด(ชั่วโมงต่อวัน)กรณีครัวเรือนที่ทำยางแผ่นดิบ				
6.1 แรงงานครัวเรือน	8.61	8.72	8.74	8.47
6.2 แรงงานจ้าง	9.47	9.05	10.28	9.74

ปฏิบัติงานเก็บผลผลิต เช่น น้ำยางสด ยางก้อนถ้วย และขี้ยาง จะเริ่มปฏิบัติงานหลังจากเสร็จงานกรีดยางน้อย 2 ชั่วโมง โดยทั่วไปเริ่มตั้งแต่เวลา 08:00 น. ถึง 10:00 น. 3) ช่วงแปรรูปยางแผ่นดิบและการตลาด สำหรับเกษตรกรผู้ผลิตยางแผ่นดิบหลังได้เสร็จงานเก็บน้ำยางสดแล้วจะเริ่มงานแปรรูปยางแผ่นดิบตั้งแต่เวลา 10:00 น. ถึง 12:00 น. ในขณะที่เกษตรกรผู้ขายน้ำยางสด หลังเสร็จสิ้นงานเก็บน้ำยางสด จะขนส่งน้ำยางสดไปขาย ณ จุดรับซื้อใกล้เคียง ในช่วงเวลา 09:00 น. ถึง 11:00 น. ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างสถานที่ขายน้ำยางสดและสวนยาง โดยงานขายน้ำยางสดใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง 4) ช่วงเวลาพักผ่อน (Leisure period) เป็นช่วงเวลาพักผ่อน ประกอบอาชีพเสริม กิจกรรมทางสังคมหรือหารายได้เสริม และนอนหลับพักผ่อนก่อนเริ่มงานกรีดยางในวันถัดไป ตั้งแต่เวลา เริ่มตั้งแต่ 12:00 น. ถึง 02:00 น. ในวันถัดไป หรือตั้งแต่ 12:00 น. ถึง 22:00 น. (ภาพที่ 2)

5. ความสามารถและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของแรงงานกรีดยางพารา

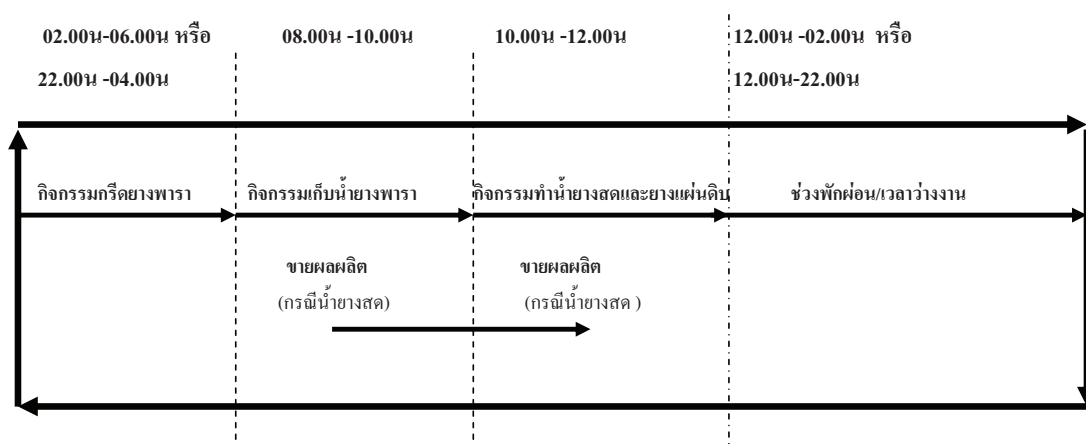
ความสามารถและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของแรงงานครัวเรือนสูงกว่าแรงงานจ้างกรีดยางทั้งครัวเรือนที่ผลิตน้ำยางสดและผลิตยางแผ่นดิบ โดยกรณีน้ำยางสดแรงงานครัวเรือนสามารถทำรายได้ 439.9 บาทต่อชั่วโมงทำงานในขณะที่แรงงานจ้างกรีดยางสามารถ

ทำรายได้ 364.3 บาทต่อชั่วโมงทำงาน เช่นเดียวกับกรณียางแผ่นดิบก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสวนยางในเขตนิเวศราบสูง/ที่ลอนลาดมีสัดส่วนผลผลิตต่อชั่วโมงและสัดส่วนรายได้ต่อชั่วโมงสูงกว่า เขตนิเวศที่สูง/ภูเขา และเขตนิเวศที่ราบลุ่ม ตามลำดับ (ตาราง 8)

สัดส่วนผลประโยชน์ระหว่างเกษตรกรเจ้าของสวนยางกับแรงงานจ้างกรีดยางพารา

1. ประเภทสัดส่วนแบ่งผลประโยชน์

อัตราการแบ่งสรรผลประโยชน์เป็นการแบ่งรายได้ที่ได้จากการขายผลผลิตในแต่ละครั้งระหว่างเจ้าของสวนยางกับแรงงานจ้างกรีดยางแบ่ง 3 ประเภท คือ (1) อัตรา 60 : 40 รายได้จากการขายผลผลิตแบ่งออกเป็นส่วนของเจ้าของสวนร้อยละ 60 และแรงงานกรีดยางร้อยละ 40 ของรายได้ทั้งหมดที่ได้รับจากการขายผลผลิตในแต่ละครั้ง มีการเลือกใช้โดยเฉลี่ยร้อยละ 22.1 (2) อัตรา 55 : 45 รายได้จากการขายผลผลิตแบ่งออกเป็นส่วนของเจ้าของสวนร้อยละ 55 และแรงงานกรีดยางร้อยละ 45 ของรายได้ที่ได้รับจากการขายผลผลิตในแต่ละครั้งมีการเลือกใช้โดยเฉลี่ยร้อยละ 38.50 และนิยมเลือกใช้ในทุกเขตนิเวศสวนยาง (3) อัตรา 50 : 50 รายได้จากการขายผลผลิตแบ่งออกเป็นส่วนของเจ้าของสวนร้อยละ 50 และ

ภาพที่ 1 วงจรการปฏิบัติงานรอบวันของแรงงานกรีดยางพาราในจังหวัดสงขลา

เป็นส่วนของแรงงานกรีดยางร้อยละ 50 ของรายได้ที่ได้รับจากการขายผลผลิตทั้งหมดรวมทั้งรายได้จากการขายเศษยางและขี้ยางด้วยในแต่ละครั้งมีการเลือกใช้โดยเฉลี่ยร้อยละ 39.40 นิยมเลือกใช้ในทุกระยะการสวนยาง โดยอัตราการแบ่งสรรผลประโยชน์แบบ 60:40

หรือ “หกสี่” ซึ่งเคยได้รับความนิยมในอดีตมีการใช้น้อยลงตามลำดับเนื่องจาก แรงงานจ้างกรีดยางมีอำนาจต่อรองผลประโยชน์เพิ่มขึ้นเป็นผลจากภาวะการขาดแคลนแรงงานกรีดยางที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและต้นทุนงานกรีดยางที่เพิ่มสูงขึ้น (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 8 ความสามารถและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของแรงงานกรีดยางในจังหวัดสงขลา

(N=118)

ความสามารถ และประสิทธิภาพ	ค่าเฉลี่ย	เขตนิเวศ 1	เขตนิเวศ 2	เขตนิเวศ 3
1. ความสามารถในการกรีดยางพารา (ไร่/คน/วัน)	6.46	5.76	6.28	7.35
2. ความสามารถเก็บน้ำยาง (ไร่/คน/วัน)	6.98	6.23	6.98	7.73
3. ความสามารถทำยางแผ่นดิบ (กิโลกรัม/คน/วัน)	25.9	24.5	26.2	27.0
4. สัดส่วนผลผลิตต่อชั่วโมง (กิโลกรัม/ชั่วโมง) กรณี ครัวเรือนผลิตน้ำยางสด				
- แรงงานครัวเรือน	6.46	6.65	8.70	5.86
- แรงงานจ้าง	5.35	6.12	6.59	5.14
5. สัดส่วนผลผลิตต่อ (กิโลกรัม/ชั่วโมง) กรณี ครัวเรือนผลิตยางแผ่นดิบ				
- แรงงานครัวเรือน	4.58	4.67	5.71	4.25
- แรงงานจ้าง	4.17	4.50	4.86	3.70
6. สัดส่วนรายได้ต่อชั่วโมง (บาท/ชั่วโมง) กรณีครัวเรือนผลิตน้ำยางสด				
- แรงงานครัวเรือน	439.9	452.8	592.5	399.1
- แรงงานจ้าง	364.3	416.8	448.8	350.0
7. สัดส่วนรายได้ต่อชั่วโมง (บาท/ชั่วโมง) กรณีครัวเรือนผลิตยางแผ่นดิบ				
- แรงงานครัวเรือน	332.9	339.5	415.1	308.9
- แรงงานจ้าง	303.2	327.1	353.3	269.0

หมายเหตุ: 1) คำนวณจากข้อมูลในตารางที่ 6 และ 7 คำนวณรายได้จากกราดยางพาราฐานปีการเพาะปลูก 2008 ของจังหวัดสงขลา โดยราคาเฉลี่ยยางแผ่นดิบ 72.7 บาทต่อกิโลกรัมและราคาเฉลี่ยน้ำยางสด 68.1 บาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ 9 ประเภทสัดส่วนผลประโยชน์จำแนกตามเขตนิเวศยางพาราในจังหวัดสงขลา

(N=118)

สัดส่วนผลประโยชน์	ค่าเฉลี่ย	เขตนิเวศ 1	เขตนิเวศ 2	เขตนิเวศ 3
1. 60:40	22.10	25.30	20.15	20.70
2. 55:45	38.50	32.06	37.00	46.60
3. 50:50	39.40	42.64	42.85	32.70

2. อัตราการแบ่งสรรผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของสวนยางพารากับแรงงานจ้างกรีดยางพารา

อัตราการแบ่งสรรผลประโยชน์เป็นข้อตกลงในการเลือกแรงงานจ้างกรีดและการเลือกสวนยางกรีดของแรงงานกรีดยาง ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลจะขึ้นอยู่กับ การเจรจาต่อรองระหว่างนายจ้างหรือเจ้าของสวนกับ แรงงานกรีดยาง กล่าวคือ สวนยางที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลาดชัน ที่ควนหรือยากลำบากต่อการกรีดและเก็บ ผลผลิตอัตราส่วนจะเพิ่มขึ้น ขนาดพื้นที่สวนยางที่มีขนาดใหญ่จะมีอัตราส่วนลดลงรูปแบบการขายผลผลิตเป็นขนานน้ำยางสดเลือกอัตรา 55:45 แต่ยางแผ่นดิบเลือกใช้อัตรา 60:40 และ 50:50 เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ อัตราแบ่งสรรผลประโยชน์ 60:40 และ 55:45 ผลผลิตที่เป็นเศษยางและขี้ยางจะเป็นรายจ่ายของแรงงานจ้างกรีด สำหรับแรงงานที่มีฝีมือการกรีดยางดีจะได้อัตราส่วน

ผลประโยชน์เพิ่มขึ้น และสวนยางที่มีอายุน้อยมักจะเลือกอัตรา 60:40 และเมื่อสวนยางมีอายุสูงขึ้นจะเลือกใช้ระบบ 50:50 หรือ 55:45 การดูแลสวนยางและจัดการสวนยาง เช่น ค่าปุ๋ย ค่ากำจัดวัชพืชจะเฉลี่ยค่าใช้จ่ายเท่าๆกันสำหรับอัตรา 55:45 และ 50:50 นอกจากนี้มีปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น อัตราส่วนเป็นที่นิยมเลือกใช้ในหมู่บ้าน และแรงงานกรีดเป็นญาติหรือคนรู้จักมักคุ้นก็จะมีอัตราการแบ่งผลประโยชน์เพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 10

สรุป และข้อเสนอแนะ

เขตนิเวศการทำสวนยางพาราขนาดเล็กในจังหวัดสงขลาแบ่งเป็น 3 เขตนิเวศ ได้แก่ (1) เขตนิเวศการทำสวนยางที่ราบลุ่ม (2) เขตนิเวศการทำ

ตารางที่ 10 ปัจจัยเงื่อนไขเกี่ยวกับข้อตกลงในการดำเนินงานระหว่างเจ้าของสวนยางพารา กับแรงงานจ้างกรีดยางพารา

(N=118)

สัดส่วน(เจ้าของสวนยาง:แรงงานจ้างกรีด)	ลักษณะพื้นที่	อายุยางพารา	ลักษณะข้อตกลงการจ้างกรีด	อุปทานแรงงาน	ข้อต่อรอง
1. 60:40	ที่ราบสูง/ที่ลอนลาด	ใช้กับทุกอายุยาง ตั้งแต่เริ่มเปิดกรีด จนถึงโค่น แต่นิยมใช้กับยางเปิดกรีดใหม่ ถึง 3 ปี	เจ้าของสวนยางพารา รับผิดชอบการจัดการ และการบำรุงรักษา สวนยางพาราทั้งหมด	ใช้ในพื้นที่ที่มีอุปทานแรงงานกรีดเพียงพอ	ใช้ทุกสถานการณ์ราคา รายได้จากขี้ยางและเศษยางเป็นของแรงงานกรีด
2. 55:45	ที่สูง และที่ราบสูง/ที่ลอนลาด	ใช้กับทุกอายุยาง ตั้งแต่เริ่มเปิดกรีด จนถึงโค่น	เจ้าของสวนยางพารา รับผิดชอบการจัดการ และการบำรุงรักษาสวนยางพาราส่วนใหญ่ และอาจต่อรองให้แรงงานกรีดร่วม รับผิดชอบบางส่วน	ใช้ในพื้นที่ที่มีอุปทานแรงงานกรีดเพียงพอและกระตือรือร้น ประสิทธิภาพงานกรีด	ใช้ทุกสถานการณ์ราคา รายได้จากขี้ยางและเศษยางเป็นของแรงงานกรีด (ขึ้นกับการต่อรอง) มีทักษะกรีดยางดี
3. 50:50	ที่สูง ที่ราบสูง/ที่ลอนลาดและที่ราบลุ่ม	ใช้กับทุกอายุยาง ตั้งแต่เริ่มเปิดกรีด จนถึงโค่น	เจ้าของสวนยางพารา และแรงงานจ้างกรีด ร่วมรับผิดชอบการจัดการและการบำรุงรักษาสวนยางพาราทั้งหมด	ใช้ในพื้นที่ที่มีภาวะขาดแคลนแรงงาน และสูงใจแรงงานกรีด	ใช้ทุกสถานการณ์ราคา ผลผลิตยางต่อไร่ค่อนข้างต่ำ มีทักษะกรีดยางดีมาก อายุสวนยางมากกว่า 20 ปี

สวนยางที่ราบสูงหรือที่ลอนลาด และ (3) เขตนิเวศการทำสวนยางที่สูง หรือที่ภูเขา ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะชีวกายภาพ ภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมเขตนิเวศเกษตรเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อลักษณะการจัดการสวนยางและผลสำเร็จของฟาร์ม สวนยางในเขตนิเวศการทำสวนยางที่ราบสูงหรือที่ลอนลาด มีผลสำเร็จของสวนยางสูง และมีต้นทุนการจัดการสวนยางต่ำกว่าเขตนิเวศการทำสวนยางที่ราบลุ่มและเขตนิเวศการทำสวนยางที่สูงหรือที่ภูเขาตามลำดับอย่างไรก็ตามในปัจจุบันในพื้นที่นี้มีการใช้ที่ดินอย่างเต็มที่แล้ว ทำให้สวนยางปลูกใหม่ขยายอยู่ในเขตนิเวศการทำสวนยางที่ราบลุ่ม ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตและต้นทุนการจัดการสวนยางเพิ่มขึ้น และระดับความสำเร็จของฟาร์มลดน้อยถอยลง ตามลำดับ

สำหรับแรงงานกรีดยางประกอบด้วยแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้างกรีดยาง จากการศึกษาพบว่าความสามารถและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของแรงงานกรีดยางครัวเรือนสูงกว่าแรงงานจ้างกรีดยางทั้งครัวเรือนที่ขายน้ำยางสดและขายยางแผ่นดิบ เช่นเดียวกับแรงงานกรีดยางที่ทำงานในเขตนิเวศราบสูง/ที่ลอนลาดมีสัดส่วนผลผลิตต่อหัว ไร่ และสัดส่วนรายได้ต่อหัว ไร่ สูงกว่าเขตนิเวศที่สูง/ภูเขาและเขตนิเวศที่ราบลุ่มตามลำดับ แรงงานกรีดยางส่วนใหญ่เลือกใช้ระบบกรีดยางความถี่กรีดยางสูงและเลือกอัตราการแบ่งผลประโยชน์ 50:50 เป็นส่วนใหญ่ และผลศึกษาพบว่า อุปทานแรงงานกรีดยางในพื้นที่ศึกษาเข้าสู่ภาวะขาดแคลนแรงงานกรีดยางโดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะกรีดยาง และต้นทุนงานกรีดยางของแรงงานจ้างกรีดยางเพิ่มสูงขึ้น ทำให้อัตราแบ่งสัดส่วนผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของสวนยางและแรงงานจ้างมีแนวโน้มเปลี่ยนจากอัตราส่วน 60:40 ไปเป็นระดับ 50:50 นั่นคือต้นทุนการผลิตเจ้าของสวนยางเพิ่มขึ้น ทั้งนี้การเลือกใช้อัตราการแบ่งผลประโยชน์ใดๆ ขึ้นอยู่กับรูปแบบสัญญาจ้างที่ไม่เป็นทางการ การเจรจาต่อรองในประเด็นต้นทุนการผลิตและการจัดการดูแลสวนยางและที่ตั้งหรือเขตนิเวศ

เกษตรสวนยาง จากการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะกล่าวคือ 1) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการดำเนินการมาตรการควบคุมและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการปลูกยางที่เหมาะสมโดยเฉพาะสวนยางที่ปลูกในเขตนิเวศที่ราบลุ่มและเขตนิเวศที่สูง/ภูเขา 2) การเพิ่มอุปทานแรงงานกรีดยาง เช่น การนำเข้าแรงงานจากต่างจังหวัดและแรงงานต่างด้าว และต้องนำแรงงานดังกล่าวเข้าสู่การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะกรีดยางและคุณภาพแรงงาน อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานกรีดยางในระยะสั้นถึงระยะกลาง และ 3) ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ด้านการเลือกใช้ระบบกรีดยางที่เหมาะสมและเทคโนโลยีระบบกรีดยาง

เอกสารอ้างอิง

- พิชิต สฟโชค พิสมัย จันทุมมา อารักษ์ จันทุมมา นองชกถาวร และสว่างรัตน์ สมนาท. (2546). *ทดสอบการกรีดยางสำหรับสวนยางขนาดเล็ก*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร.
- สถาบันวิจัยยาง. (2548). *ข้อมูลวิชาการยางพารา ปี 2547*. สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร: กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2552). *สถิติการเกษตรประเทศไทยปี 2552*. Retrieved from <http://www.oae.go.th/statistic/>
- สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. (2529). *หลักและวิชาการทำสวนยาง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- Gohet, E., & Chantuma, P. (2004). *Double cut alternative tapping system (DCA): Towards improvement of yield and labour productivity of Thailand rubber smallholdings*. CIRAD-CP. Cirad-Thailand, Doras entre, Bangkok & Chachoengsao Rubber Research Center, RRIT, Thailand.

TRANSLATED THAI REFERENCES

- Office of Agricultural Economics. (2009). Thai agricultural statistics 2009. Retrieved from <http://www.oae.go.th/statistie/>. [in Thai]
- Sopchoke, P., Chantuma, P., Chantuma, A., Yoktawon, N., & Somnak, S. (2003). *Tapping system experiment for rubber smallholding farm*. Report Research, RRIT. [in Thai]
- Rubber Research Institute of Thailand [RRIT]. (2005). *Rubber technological data 2004*. Rubber Research Institute of Thailand, Bangkok. [in Thai]
- The Office of Rubber Replanting Aid Fund. (1986). *The principle of rubber production*. Bangkok, ORRAF, Ministry of Agriculture and Cooperatives. [in Thai]